

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 20.11.2007
COM(2007) 722 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS
PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM**

Gatavojoties KLP reformas „veselības pārbaudei”

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Gatavojoties KLP reformas „veselības pārbaudei”

1. KOPĒJĀ LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKA ŠODIEN

1.1. Radikāli reformēta un efektīvāka politika

Kopējā lauksaimniecības politika (KLP) pēdējos piecpadsmit gados ir piedzīvojusi radikālas pārmaiņas, lai atbilstu Eiropas sabiedrības un tās augošās ekonomikas vajadzībām. Šajā procesā jaunu posmu iezīmēja 2003./2004. gada reformas, kuras īstenojot, ar vienreizējo maksājumu shēmu (VMS) vairākumā KLP pirmā pīlāra nozaru tika ieviesti atsaistīti tiešie maksājumi, kā arī stiprināta KLP otrā pīlāra — lauku attīstības — politika. Šis process, kura ietvaros 2006. gadā tika īstenotas reformas cukura nozarē un 2007. gadā — augļu un dārzeņu nozarē, patlaban turpinās ar nesen iesniegtiem tiesību aktu priekšlikumiem vīna nozarē.

Atbalsts ražotājiem šobrīd lielā mērā ir nodalīts no ražošanas lēmumiem, kas ES lauksaimniekiem ļauj izdarīt izvēli atbilstīgi tirgus apstākļiem un paļauties uz savu saimniecību potenciālu un vēlmēm, lai pielāgotos ekonomiskās vides izmaiņām, kā arī veicināt lauksaimniecības nozares konkurētspēju.

Tādējādi KLP reforma ir sasniegusi izvirzītos mērķus, atsakoties no ražošanas atbalsta, ko lielā mērā uzskata par pagātnes pārprodukcijas problēmu aizmetni. ES subsidētās cenas, samazinātas visās nozarēs, šobrīd ir pietuvojušās pasaules tirgus cenu līmenim. Neskatoties uz to, ka produkcijas īpatsvars lielākajā daļā preču tirgu samazinās, ES lauksaimniecības nozares konkurētspēja galvenajās jomās pieaug, un ES jau tagad ir lielākā galvenokārt augstvērtīgu lauksaimniecības produktu eksportētāja. ES ir arī lielākā lauksaimniecības produktu importētāja pasaulē, veidojot lielāko noieta tirgu jaunattīstības valstīm.

Turklāt KLP sniedz pieaugošu ieguldījumu vides degradācijas radītu apdraudējumu samazināšanā, kā arī nodrošina daudzus no tiem sabiedriskajiem labumiem, ko mūsu sabiedrība gaida no tās. Atbalsts ražotājiem tagad ir atkarīgs no tā, kā tiek ievēroti vides, pārtikas nekaitīguma un kvalitātes, kā arī dzīvnieku labturības standarti.

Visbeidzot nostiprināta lauku attīstības politika atbalsta vides un lauku ainavas aizsardzību, kā arī veicina izaugsmi, jaunas darbavietas un inovācijas lauku apvidos. Lai arī nākotnē arvien lielāku skaitu Eiropas Savienības lauku apvidu ietekmēs ar lauksaimniecību nesaistīti faktori, attālākie, mazapdzīvotākie vai no lauksaimniecības lielā mērā atkarīgie reģioni saskarsies ar to ekonomisko un sociālo ilgtspējību ietekmējošām īpašām problēmām. Tādējādi lauksaimniecības pārtikas produktu ražošanas nozare, kura vēl aizvien veido 4 % no kopējā IKP un 8 % no kopējās nodarbinātības, daudzos lauku apvidos ieņem ļoti nozīmīgu vietu.

1.2. Turpmāki uzlabojumi, kam jāpievērš uzmanība „veselības pārbaudē”

Iepriekšminētās norises liecina, ka šodienas KLP būtiski atšķiras no iepriekšējās KLP, lai arī reizēm vērojama paradoksāla nobīde starp reformas procesu rezultātiem un dažiem priekšstatiem par to (no kuriem vairākumam aizsākumi meklējami vēl pirms reformas periodā). Tomēr, lai KLP turpinātu būt tagadnes un nākotnes politika, tai ir jāspēj izvērtēt savus instrumentus un pārbaudīt, vai tie darbojas pareizi, jāspēj

noteikt vajadzīgos pielāgojumus, lai īstenotu izvirzītos mērķus, kā arī jāspēj pielāgoties jaunām izmaiņām.

Turpmāka politikas attīstība ir neizbēgama — strauji mainīgā vidē jebkura „akmeņi iecirsta” politika ir nolemta novecošanai. KLP ir pierādījusi, ka ES lauksaimniecība var sekmīgi piemēroties nepieciešamajām izmaiņām, tomēr tai ir jādod lauksaimniekiem iespēja pielāgoties paredzamas politikas ietvaros.

2003. gada reforma bija pirmais solis, lai KLP atbilstu 21. gadsimta vajadzībām Vienā reizē nebija iespējams rast vienprātību par visiem 2003. gada reformas elementiem. Tāpēc vairākas pārskatīšanas klauzulas tika paredzētas jau dokumentā par galīgo vienošanos, gluži tāpat kā vairākās citās kopš 2003. gada īstenotajās reformās.

Šīs pārskatīšanas klauzulas nenozīmē spēkā esošās politikas virzienu fundamentālu reformu, bet ļauj tajās izdarīt nepieciešamos pielāgojumus atkarībā no tirgus un citu aspektu attīstības. Dažādi jautājumi, ko tās aptver, šajā paziņojumā ir apzīmēti ar terminu „veselības pārbaude”. Šīs pārbaudes nolūks ir rast atbildes uz trim galvenajiem jautājumiem.

- Kā vienreizējo maksājumu shēmu padarīt lietderīgāku, efektīvāku un vienkāršāku?
- Kā nodrošināt sākotnēji sešu dalībvalstu Kopienai iecerēto tirgus atbalsta instrumentu atbilstību arvien pieaugošajai pasaules globalizācijai un tādai Eiropas Savienībai, kurā ir jau 27 dalībvalstis?
- Kā, piemērojoties jauniem apdraudējumiem un iespējām, risināt jaunas ar klimata pārmaiņām, biodegvielu pieaugošu izmantošanas apjomu un ūdens resursu apsaimniekošanu saistītas problēmas, vai jau pastāvošas problēmas, piemēram, bioloģiskās daudzveidības saglabāšana?

2. VIENREIZĒJO MAKSĀJUMU SHĒMAS ĪSTENOŠANAS GAITA UN IESPĒJAMĀ VIENKĀRŠOŠANA

2.1. Vienreizējo maksājumu shēmas vienkāršošana

Ja jaunās dalībvalstis vienoto platībmaksājuma shēmu (VPMS) var ieviest līdz 2010. gada beigām (Bulgārija un Rumānija līdz — 2011. gada beigām), tad piecpadsmit vecajām dalībvalstīm vienreizējo maksājumu shēma (VMS) bija jāpiemēro līdz 2007. gadam.

Dalībvalstis var izmantot „vēsturisko” VMS modeli (tiesības uz maksājumu ir pamatotas uz individuālām pamatsummām), reģionālu modeli (tiesības uz maksājumu ir pamatotas uz reģionālām pamatsummām), vai arī šo abu pieeju apvienojumu.

Dalībvalstīm bija iespēja saglabāt dažus ar ražošanu saistītus īpašus tiešos atbalstus (daļēji saistītais atbalsts), ja tas bija nepieciešams, lai nodrošinātu minimālu ražošanas apjomu, kā arī labvēlīgi ietekmētu vidi. Dalībvalstis varēja arī saglabāt līdz pat 10 % no valstij noteiktā maksimāli pieļaujamā daudzuma daļas, lai atbalstītu videi vai lauksaimniecības produktu kvalitātes un tirdzniecības uzlabošanai svarīgas lauksaimniecības darbības (Padomes Regulas (EK) Nr. 1782/2003 69. pants).

„Vēsturiskā” un reģionālā savstarpējas atsaistīšanas pieeja atbilst mērķim, kas sniedz lauksaimniekiem pašiem iespēju izvēlēties, ko ražot, nevis ietekmē šo izvēli ar

ražošanai piesaistītu atbalstu palīdzību. Tomēr individuālais atbalsts, tiesa gan atšķirīgā apjomā, abos gadījumos pamatojas uz iepriekšējo ražošanas apjomu, un laikam ritot, jo īpaši „vēsturiskajā” modelī, arvien grūtāk būs pamatot atšķirības šā atbalsta apjomā. Tāpēc būtu lietderīgi atļaut dalībvalstīm izvēlēto modeli laikposmā no 2009. līdz 2013. gadam pielāgot vienotākai likmei. Šajā kontekstā ir arī jāpārbauda, vai dalībvalstīm, kuras šobrīd ievieš VPMS, būtu jāatļauj to turpināt īstenot līdz 2013. gadam.

Turklāt, ņemot vērā to, ka šajā laikposmā VMS ir iekļautas vairākas citas nozares, kā arī shēmas piemērošanā gūto pieredzi, atsevišķi īstenošanas lēmumi un noteikumi šķiet nevajadzīgi stingri un sarežģīti.

„Veselības pārbaude” ir lieliska iespēja, lai ierosinātu izmaiņas, kuras, nemainot sistēmas pamatus, pielāgotu un vienkāršotu tās īstenošanu.

2.2. Savstarpējas atbilstības jomas noteikšana

Savstarpējas atbilstības sistēma, kas samazina maksājumus tiem lauksaimniekiem, kuri neievēro ar lauksaimniecisko darbību saistītus ES standartus, ir un arī nākotnē paliks būtisks KLP elements. Tomēr līdzšinējā pieredze ir skaidri apliecinājusi, ka ir nepieciešama vienkāršošana.

Šis process jau ir aizsācies ar nesenajiem Padomes secinājumiem, kas atbalstīja Komisijas 2007. gada marta ziņojumu par savstarpēju atbilstību. Priekšlikumi, kas vērsti uz shēmas kontroles un sankciju aspektu uzlabošanu, jau atrodas attiecīgajā likumdošanas procedūrā un stāsies spēkā 2008./2009. gadā. Turklāt „veselības pārbaudē” tiks iekļauts darbs, kas pašlaik noris pie savstarpējās atbilstības shēmas citu elementu vienkāršošanas.

Komisijas ziņojums tomēr tieši neattiecas uz savstarpējās atbilstības jomu. Lai savstarpējā atbilstība turpinātu būt piemērots instruments, tai ir jāatbilst sabiedrības vajadzībām, kā arī jāpanāk līdzsvars starp visu prasību izmaksām un priekšrocībām. Pareiza obligāto pārvaldības prasību (OPP) un labu lauksaimniecības un vides apstākļu (LLVA) prasību piemērošana sekmē to, ka savstarpējā atbilstība darbojas kā efektīvs mehānisms un tādējādi veicina ilgtspējīgu lauksaimniecību.

Saskaņā ar Padomes mandātu, kā arī ņemot vērā vajadzību pēc vienkāršošanas, „veselības pārbaudē” risinās jautājumus par savstarpēju atbilstību šādās jomās.

- Precīzāka OPP piemērošana, atsakoties no noteikumiem, kas tieši neattiecas uz noteiktajiem savstarpējas atbilstības mērķiem.
- Pārskatīšana un vajadzības gadījumā OPP un LLVA pašreizējā saraksta grozīšana, lai uzlabotu savstarpējas atbilstības mērķu sasniegšanu.

2.3. Daļēji saistītais atbalsts

Tā kā VMS aptver arvien lielāku skaitu nozaru, pēdējo reformu apjoms daļēji saistīto atbalstu padara arvien mazāk piemērotu no ražotāja skata punkta. Pilnīga atsaiste ražotājiem ļauj uzturēt vai pat uzlabot esošo situāciju, jo ražošana kļūst elastīgāka. Turklāt tas ļauj samazināt sarežģītību un administratīvos izdevumus, kas saistīti ar divu sistēmu līdzāspastāvēšanu. Tas jo sevišķi attiecas uz laukaugu nozari.

Tomēr daļēji saistītais atbalsts, vismaz pašlaik, var būt piemērots tajos reģionos, kuros vispārējais ražošanas apjoms nav liels, tomēr tas ir nozīmīgs ekonomikai un videi (piemēram, zīdītājgovis reģionos ar ekstensīvu liellopu gaļas ražošanu).

Jautājums par daļēji saistīta atbalsta saglabāšanu vai atteikšanos no tā ir jāskata izteikti reģionālā kontekstā. Komisija ierosina veikt individuālu katra gadījuma analīzi, lai identificētu potenciālos riskus, kas saistīti ar pāreju uz pilnīgu atbalsta atsaistīšanu, kā arī iespējamās alternatīvas.

2.4. Atbalsta maksimālais un minimālais apjoms

Jautājums par atbalsta sadalīšanu KLP nav jauns, taču nesē tam atkal tika pievērsta uzmanība saistībā ar pārredzamības iniciatīvu ES līdzekļu saņēmēju publiskošanai. VMS ieviešana ir padarījusi maksājumu sadalīšanu pārredzamāku nekā iepriekš, tādējādi izraisot jaunus ierosinājumus par to, ka būtu jāsamazina atbalsta apjoms, ko saņem tikai nedaudzi lieli lauksaimnieki. Turklāt VMS ieviešana atklāja, ka starp daudzajiem lauksaimniekiem, kas saņem nelielas maksājuma summas, kuras bieži vien ir mazākas par to pārvaldības administratīvajām izmaksām, ir arī t.s. „viltus” lauksaimnieki.

„Veselības pārbaudes” kontekstā būtu atbilstoši apsvērt iespēju par sava veida maksājumu (gan minimālā, gan maksimālā apjoma) ierobežojuma ieviešanu.

- Attiecībā uz maksimālo maksājumu apjomu Komisija uzskata, ka iespējamais risinājums varētu tikt rasts sistēmā, kurā atbalsta apjoms tiek pakāpeniski samazināts, kamēr kopējo maksājumu summa individuālajiem lauksaimniekiem pieaug, vienlaikus saglabājot zināmu atbalstu pat pie augstiem kopējiem maksājumiem¹. Ierobežojumos tiks ņemta vērā vajadzība nodrošināt lielo saimniecību ilgtspējību un vajadzība nepieļaut šādu pasākumu apiešanu, sadalot saimniecības.
- Attiecībā uz nelielām maksājumu summām var tikt noteikta gada minimālā maksājuma summa un/vai prasība par lielāka apmēra minimālo platību, tādā veidā, kas neietekmētu īstos lauksaimniekus.

Šo ierobežojumu rezultātā ietaupītām summām būtu jāpaliek dalībvalsts rīcībā, un tās varētu tikt izmantotas jauniem uzdevumiem atbilstīgi Regulas (EK) Nr. 1782/2003 pārskatītajam 69. pantam.

3. JAUNU IESPĒJU IZMANTOŠANA UN UZLABOTA ATBILSTĪBA TIRGUS PRASĪBĀM

3.1. Tirgus intervences un piegāžu kontroles loma

Pagātnē vajadzība reformēt ES intervences mehānismus bija saistīta ar pasaules tirgus attīstību; visi iespējamie krājumi vismaz daļēji bija jārealizē, izmantojot eksportu. Globalizācijas un 27 dalībvalstu ES realitāte prasa pārskatīt „vecās KLP” atlikušo instrumentu nākotni (piemēram, kvotas, valsts intervence, subsidētas cenas un kompensācijas), ņemot vērā vidēja termiņa tirgus perspektīvas, īpaši labvēlīgas graudaugu un piena produktu nozarēm.

Tāpēc ir jānosaka veids, kā radīt atbilstīgu intervences sistēmu, kas darbotos kā drošības līdzeklis un kuru varētu izmantot, nesaistot to ar subsidētu pārdošanu (gan starptautiskā, gan iekšējā tirgū). Ņemot vērā to, ka viens no KLP mērķiem ir pilnvērtīga konkurence lauksaimniecības tirgū, Komisija ir iecerējusi pārbaudīt, vai

¹ Piemēram: maksājumu summu virs 100 000 EUR samazina par 10 %, maksājumu summu virs 200 000 EUR — par 25 % un maksājumu summu virs 300 000 EUR — par 45 %.

pastāvošie piegāžu pārvaldības līdzekļi ir atbilstīgi šodienas situācijai, vai arī tie drīzāk kavē ES lauksaimniecības spēju reaģēt uz tirgus signāliem.

Turklāt Komisija ir paredzējusi cieši sekot līdzi pašreizējai tirgus situācijai un analizēt, vai šo situāciju īstermiņā ir ietekmējusi 2006./2007. gada sliktā raža, vai arī tā ir ilgtermiņa tendence, kas varētu radīt spiedienu uz lauksaimniecības tirgu un piegādēm. Pamatojoties uz šo analīzi, Komisija lems par jaunu pasākumu ierosināšanas lietderīgumu.

3.2. Graudaugu intervence

Saskaņā ar nesenajā Padomes lēmumā noteiktajām pilnvarām pašlaik tiek veikta padziļināta graudaugu intervences sistēmas pārbaude, ņemot vērā biodegvielu augošo tirgu un graudaugu pieprasījuma pieauguma iespējamo ietekmi.

2007. gada lēmums par kukurūzas intervences samazināšanu bija vajadzīgs, jo intervence šajā gadījumā tika izmantota pretēji sākotnējai iecerei, izmantot to vienīgi kā drošības līdzekli. Tas zināmā mērā varēja mazināt miežu un, iespējams, mīksto kviešu konkurētspēju, kā arī radīt risku, ka valstu rezerves šiem graudaugiem palielinās.

Tāpēc šajā kontekstā pareizākais lēmums šķiet kukurūzas reformas attiecināšana arī uz pārējiem lopbarības graudiem. Tas Komisijai sniegtu iespēju attiecīgi rīkoties krīzes situācijās, savukārt lauksaimnieki varētu pārorientēt ražošanu atkarībā no tirgus cenām. Intervences saglabāšana tikai vienam graudaugu veidam (parastajiem kviešiem) varētu tiem nodrošināt drošības līdzekli, kamēr citu graudaugu cenas nostabilizētos dabiskā cenu līmenī.

3.3. Atmata: piedāvājuma pārvaldības likvidēšana, labvēlīgas ietekmes uz vidi stiprināšana

Zemes atstāšana atmatā tika ieviesta, lai samazinātu ES graudaugu audzēšanas apjomus laikā, kad bija uzkrāti pārāk lieli labības krājumi, un lai ES labības tirgus piemērotos pasaules tirgus apstākļiem. Šis instruments tirgus attīstības un VMS ieviešanas rezultātā ir zaudējis savu kādreizējo nozīmi.

Nākotnē paredzamais graudaugu pieprasījums un piedāvājums, ieskaitot pieprasījumu, kas saistīts ar ES izvirzīto mērķi saistībā ar biodegvielām, runā par labu tās zemes apstrādāšanai, kura saskaņā ar obligāto atmatas shēmu šobrīd netiek izmantota ražošanai.

Tomēr, pilnībā likvidējot atmatas shēmu, būs vajadzīgi pasākumi, lai saglabātu tās līdzšinējo labvēlīgo ietekmi uz vidi. Viena no iespējām būtu šo shēmu aizstāt ar vietējiem apstākļiem piemērotiem lauku attīstības pasākumiem, ņemot vērā to, ka agrovīdes apstākļi dažādās vietās ir atšķirīgi.

Lai arī turpmāk saglabātu un veicinātu šādus ieguvumus, būtu jāstiprina lauku attīstības atbalsts tiem zemes, ūdens un ekosistēmas apsaimniekošanas veidiem, kas labvēlīgi ietekmē vidi, piemēram, atmatu videi draudzīgu apsaimniekošanai, krasta zonas aizsargāšanai, apmežošanai un pasākumiem, kas saistīti ar piemērošanos klimata pārmaiņām un atjaunojamās enerģijas politiku, piemēram, bioloģiskās daudzveidības koridoriem.

3.4. Piena kvotu atcelšana: palīdzība ražotājiem pielāgoties jaunajiem apstākļiem

Līdz 2007. gada beigām Komisija sagatavos sīki izstrādātu ziņojumu par piena nozares tirgu attīstību. Tomēr, ņemot vērā tirgus attīstības tendences kopš

2003. gada, jau tagad iespējams izdarīt vispārēju secinājumu: iemesli, kādēļ tika ieviestas ES piena kvotas, šodienas situācijā vairs nav pamatoti.

Tolaik Eiropas Savienība saskārās ar pamatproduktu pieaugošu piedāvājumu un nemainīgu pieprasījumu, savukārt šodien gan iekšējā, gan ārējā tirgū novērojams pieaugošs pieprasījums pēc augstvērtīgiem produktiem (īpaši pēc siera un svaigiem piena izstrādājumiem), augstas cenas un arvien mazāka nozīme intervencei kā sviesta un vājpiena pulvera noieta tirgum.

Šajā situācijā ir jāuzdod jautājums par to, vai ir vajadzīgi pasākumi, lai pirms 2015. gada 31. marta nodrošinātu vienmērīgāku pāreju uz tirgus apstākļiem piemērotāku piena nozares politiku, un, ja šādi pasākumi vajadzīgi, kādiem tiem jābūt.

Piena kvotu pakāpeniska atcelšana

Ekonomiskā ziņā 2003. gada lēmums par kvotu turpmāku nepaaugstināšanu ierobežoja nozares spēju labāk piemēroties tirgus prasībām, kā arī palielināt konkurētspēju. Politikas ziņā kvotu režīms padziļināja atšķirību starp piena nozari un pārējām reformētajām lauksaimniecības nozarēm.

Ja līdz kvotu režīma beigām 2014./2015. gadā netiks veikti attiecīgi pasākumi, augstās kvotas neļaus produktīvākajiem lauksaimniekiem izmantot jauno iespēju sniegtās priekšrocības, savukārt mazāk ražīgās saimniecības, jo īpaši kalnainos apvidos, saskarsies ar nopietnām grūtībām, ko radīs cenu krišanās pēc tam, kad kvotas pēkšņi vairs netiks piemērotas.

Tas liek secināt, ka pakāpeniska kvotu palielināšana būtu labākais risinājums, lai līdz kvotu režīma beigām ļautu nozarei pielāgoties jaunajiem apstākļiem. Kvotu paaugstinājuma attiecīgo apjomu ierosinās, pamatojoties uz patlaban uzsākto analīzi, kuras mērķis ir noteikt gan to, kādu ietekmi kvotu režīma atcelšana atstās uz dalībvalstīm un reģioniem, gan to, kādi būtu vajadzīgie papildu pasākumi (piemēram, intervences pielāgojumi vai papildu nodoklis), lai šo procesu padarītu pēc iespējas nesāpīgāku.

Pasākumi kalnu reģioniem

Principā ir paredzams, ka piena kvotu pakāpeniska atcelšana izraisīs ražošanas paplašināšanu, cenu pazemināšanos un veicinās nozares konkurētspēju. Tai pat laikā ir sagaidāms, ka konkrētos reģionos (jo īpaši, bet ne tikai kalnu reģionos) būs grūti saglabāt minimālu ražošanas apjomu.

Dažas no šīm problēmām var risināt ar lauku attīstības pasākumiem, kas vērsti uz pievienotās vērtības palielināšanu piena produktiem. Tomēr, ņemot vērā faktu, ka lauku attīstības politikas pamatuzdevums nav ražošanas saglabāšana, ir jārod cits risinājums, kā lauksaimniekiem kalnu apvidos palīdzēt pielāgoties jaunajiem apstākļiem pēc kvotu režīma atcelšanas. Piemēram, saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1782 pārskatīto 69. pantu varētu ieviest īpašus atbalsta pasākumus. Šajā nolūkā būtu jāmīkstina pašreizējais noteikums par šādu pasākumu piemērošanu vienīgi nozares līmenī.

Rezumējot iepriekš minēto, ņemot vērā piena kvotu režīma beigas, „veselības pārbaudē” būtu jārikojas šādi.

- Jāierosina vajadzīgie kvotu palielinājumi, lai palīdzētu ražotājiem pielāgoties jaunajiem apstākļiem pēc kvotu atcelšanas 2014./2015. gadā.

- Jānosaka vajadzīgās pārmaiņas citiem piena politikas instrumentiem, kas šo pāreju atvieglotu.
- Jāierosina pasākumi, kas mazinātu paredzamo negatīvo ietekmi konkrētos reģionos.

3.5. Citi piedāvājuma kontroles pasākumi

Vairākās citās — pārsvarā nelielās — nozarēs (kaltēta lopbarība, ciete, lini un kaņepes) arī ir spēkā piedāvājuma kontroles pasākumi un ar ražošanu saistīti maksājumi. „Veselības pārbaude” ietvers šādu pasākumu izpildes vispusīgu novērtējumu, kā arī to ilgtermiņa lietderību.

Ir jāizveido pasākumu saraksts un atbilstošs grafiks atlikušo ar ražošanu saistīto maksājumu integrēšanai VMS. Vienlaikus arī jāizskata, vai attiecīgos gadījumos varētu būt nepieciešams saglabāt zināmu atbalsta apjomu, lai reģionālā ekonomika turpinātu izmantot ražošanas sniegtās priekšrocības, kuras nevar gūt citā veidā.

4. JAUNU UZDEVUMU RISINĀŠANA

4.1. Riska pārvaldība

Atsaistīts atbalsts ražotājiem, saimniecību maksājumus nodalot no saražotā daudzuma, ļauj lauksaimniekiem labāk sagatavoties *paredzamiem* riskiem, piemēram, viņiem ir iespēja nepārdot savu produkciju zemo cenu tirgū, bet gan realizēt to, gūstot iespējami lielāku peļņu. Turklāt atbalsta atsaistīšana sniedz ražotājiem iespēju mazināt *neparedzamus* riskus.

Tomēr izmaiņas tradicionālajos tirgus instrumentos un pāreja uz tiešu atbalstu ražotājiem ir izraisījusi diskusijas par dažādiem riska pārvaldības veidiem, kā divus galvenos faktorus, kas spēj ietekmēt ienākumus, minot cenu risku un ražošanas risku (piemēram, laikapstākļi vai sanitārie apstākļi).

Pēc 2005. gada Padomes apspriedēm Komisija, pamatojoties uz iekšējām un ārējām analīzēm, turpināja diskusiju par riska pārvaldību, savukārt Kopienas atbalsts riska pārvaldībai tika iestrādāts augļu un dārzeņu reformā, atļaujot ražotāju organizācijām pieņemt lēmumu par šādu pasākumu iekļaušanu to programmās. Turklāt Komisijas priekšlikumā par vīna nozares reformu ir paredzēti riska pārvaldības pasākumi, izmantojot valstij piešķirto finansējumu.

Tomēr Komisijas analīze un ekspertu atzinums liecina, ka risku saraksts un to apjoms ir atšķirīgs, un saistīts ar tik daudzām neskaidrībām, ka ES mēroga risinājums (pamatots uz „vienveidīgu” pieeju) šobrīd nebūtu piemērots, vismaz ne tik ilgi, kamēr intervence kalpos kā drošības līdzeklis.

Turklāt dalībvalstis ir jāiedrošina izmantot lauku attīstības instrumentus, jo tieši otrais pīlārs ļauj labāk rast mērķtiecīgus risinājumus. Ar tirgu un laikapstākļiem saistītie riski atšķiras dažādās dalībvalstīs, nozarēs un — kas vēl svarīgāk — pat vienas dalībvalsts dažādos reģionos un nozarēs. Tāpēc, izmantojot otrā pīlāra pasākumus, ieteicams atļaut dalībvalstīm, reģioniem vai ražotāju grupām labāk novērtēt pašu riskus un to piemērotākos risinājumus.

Tādēļ Komisija uzskata, ka „veselības pārbaudē” būtu lietderīgi rīkoties šādi.

- Palielināt saskaņā ar modulāciju atbrīvoto līdzekļu daļas izmantošanu, lai lauku attīstības politikā īstenotu riska pārvaldības pasākumus, ar nosacījumu, ka šie pasākumi atbilst „zaļās kastes” („green box”) kritērijiem.
- Atkarībā no tirgus mehānismu turpmākiem pielāgojumiem katrā atsevišķā gadījumā izskatīt vajadzību pēc papildu pasākumiem, kā arī vēlāk veikt riska pārvaldības vispārīgāku pārbaudi par laikposmu pēc 2013. gada.

4.2. **Klimata pārmaiņas, bioenerģija, ūdens resursu apsaimniekošana un bioloģiskā daudzveidība**

ES lauksaimniecībai trīs svarīgākie risināmie uzdevumi ir klimata pārmaiņas, bioenerģija un ūdens resursu apsaimniekošana. No visiem trim svarīgākais uzdevums ir saistīts ar klimata pārmaiņām, jo tās tieši iespaido attīstību abās pārējās jomās.

Mazinot **klimata pārmaiņu** radītās sekas, ES lauksaimniecība vairāk nekā citas nozares ir palīdzējusi samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas. Lielākoties tas ir bijis iespējams, pateicoties uzlabotām ražošanas metodēm (piemēram, lietderīgākai mēslošanas līdzekļu izmantošanai) un samazinātam liellopu skaitam. Tomēr lauksaimniecības nozarei nākotnē būs jādod lielāks ieguldījums, lai īstenotu ES globālo stratēģiju siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanai.

Tomēr klimata pārmaiņas arī lielā mērā ietekmē ES lauksaimniecību. Liela daļa bažu saistās ar neskaidrībām par nokrišņu daudzumu, ekstremāliem laikapstākļiem, temperatūras svārstībām, ūdens resursu pieejamību un augsnes apstākļiem. Attiecīgi ir arī jāuzlabo adaptācijas prakse. Nesen publicētajā Zaļajā grāmatā par pielāgošanos klimata pārmaiņām ES lauksaimniecības nozare ir aicināta sniegt lielāku ieguldījumu klimata pārmaiņu radīto seku samazināšanā.

Eiropas Savienības atjaunojamās enerģijas ceļvedī ir noteikti saistoši mērķi, lai kopējā degvielas un enerģijas patēriņā līdz 2020. gadam palielinātu **biodegvielu** (10 %) un atjaunojamās enerģijas (20 %) daļu. Šie mērķi ir cieši saistīti ar mērķiem klimata pārmaiņu radīto seku mazināšanai, un tie, visticamāk, nopietni ietekmēs ES lauksaimniecību. Tai pat laikā Eiropas lauksaimniecības pamatuzdevums arī turpmāk būs pārtikas un lopbarības ražošana.

Kā jau noteikts Komisijas 2007. gada jūnija paziņojumā par ūdens trūkumu un sausumu, „veselības pārbaude” sniedz iespēju pārbaudīt, kā attiecīgajos KLP instrumentos labāk integrēt jautājumus par ūdens resursu apsaimniekošanu. ES lauksaimniecībai ļoti svarīga ir ilgtspējīga **ūdens resursu apsaimniekošana**, jo pretējā gadījumā lauksaimnieki būtiski izjutīs ar ūdens trūkumu un kvalitāti saistītas problēmas.

Turklāt **bioloģiskās daudzveidības** samazināšanās apturēšana arī turpmāk paliks svarīgs uzdevums, un pieaugošais ūdens patēriņš šo uzdevumu padara vēl atbildīgāku. Dalībvalstis ir apņēmušās līdz 2010. gadam apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos, tomēr šis mērķis, visdrīzāk, netiks sasniegts. Lauksaimniecība bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā ieņem ļoti svarīgu vietu.

„Veselības pārbaude” piedāvā plašu iespēju klāstu, kā risināt šos uzdevumus.

- Pašreizējo lauku attīstības politikas pasākumu stiprināšana palīdzētu samazināt klimata pārmaiņu radītās sekas, kā arī piemēroties tām, uzlabot ūdens resursu apsaimniekošanu, nodrošināt vides pakalpojumus bioenerģijas jomā un aizsargāt bioloģisko daudzveidību.

- Klimata pārmaiņu un labākas ūdens resursu apsaimniekošanas mērķi var arī tikt sasniegti caur savstarpēju atbilstību, izmantojot vai nu OPP, vai LLVA.
- Pētījumi un inovācijas ir izšķiroši, lai risinātu ar vidi un ražību saistītus jaunus uzdevumus, tostarp otrās paaudzes biodegvielas. Turklāt, izmantojot lauku attīstības pasākumus, ir jāveicina otrās paaudzes biodegvielu attīstība.
- Svarīgi ir noteikt, vai pašreizējā atbalsta shēma enerģijas kultūraugiem izmaksu ziņā vēl aizvien atmaksājas, ņemot vērā jaunus stimulus biomasas ražošanai (obligātie enerģijas mērķi un augstas cenas).

4.3. Otrā pīlāra stiprināšana

Jauni uzdevumi, kas saistīti ar šajā ziņojumā norādītajiem jautājumiem, liecina par tālāku nepieciešamību stiprināt otro pīlāru, jo īpaši saskaņā ar pašreizējiem ierobežojumiem, kam pakļautas dalībvalstis, pēc 2005. gada lēmuma par finanšu plānu, saskaņā ar kuru ir samazināts dalībvalstīm paredzētais lauku attīstības atbalsts. Turklāt šāda nostiprināšana ir nepieciešama, lai apmierinātu vajadzību pēc pastiprinātiem centieniem inovāciju jomā, lai risinātu ar ražību un vidi saistītus jaunus uzdevumus, tostarp otrās paaudzes biodegvielas.

Tagad, kad KLP budžets ir apstiprināts laikposmam līdz 2013. gadam, lauku attīstības līdzekļus var palielināt, vienīgi izmantojot līdzfinansētu obligāto modulāciju. Pieņemot šādu lēmumu, kas ar laiku ietekmēs visas dalībvalstis, kolīdz tās būs sasniegušas 100 % no ES atbalsta apjoma, ir jāņem vērā modulācijas līdzekļu pašreizējais sadalījums starp dalībvalstīm un pašreiz spēkā esošie noteikumi. Lai to sasniegtu, būtu vajadzīga šāda rīcība.

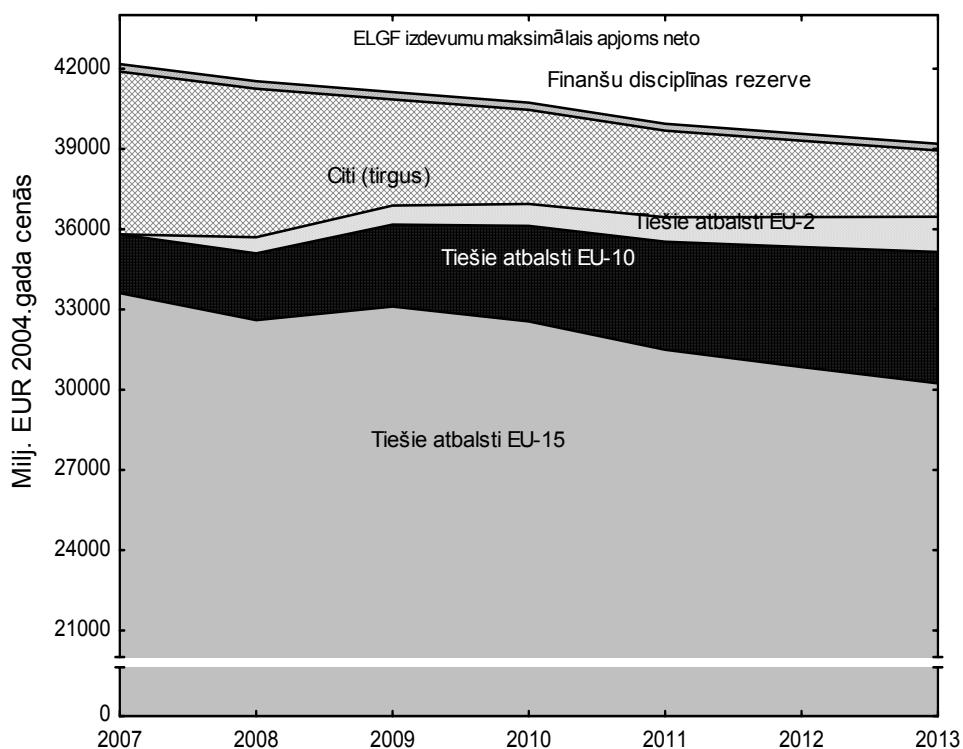
- 2010.–2013. budžeta gadā par 2 % gadā palielināt pašlaik spēkā esošo obligāto modulāciju.
- Analizēt atbilstošus veidus, kā ES-10 valstīs ņemt vērā norādīto obligāto modulāciju, vienlaikus ievērojot pašreizējo lauku attīstības līdzekļu sadalījumu starp dalībvalstīm.

5. FINANŠU SHĒMA

Šā paziņojuma finanšu pamatprincips ir tas, ka laikposmā no 2007. līdz 2013. gadam KLP pirmajam un otrajam pīlāram nebūs pieejami papildu ES līdzekļi.

Saskaņā ar šo shēmu izdevumu maksimālais apjoms (nemainīgās cenās) pakāpeniski samazināsies. Tas nozīmē, ka lauksaimniekiem šajā laikposmā varētu noteikt finanšu disciplīnu, tomēr mazākā mērā, nekā iepriekš plānots, ja pašreizējās tirgus cenas paliks tikpat augstas.

Kā redzams grafikā, pirmā pīlāra izdevumu maksimālais neto apjoms, izteikts 2004. gada nemainīgās cenās, samazinās, savukārt ES-12 saskaņā ar Pievienošanās līgumiem būs vajadzīgas pakāpeniski pieaugošas summas tiešajiem atbalstiem.

6. SECINĀJUMI

Komisija 2007. un 2008. gada laikā izstrādās savu pieeju 2008./2009. gada budžeta pārskatīšanai, kā izklāstīts paziņojumā „Budžeta reforma — pārmaiņas Eiropā”. Šajā kontekstā „veselības pārbaude” ir viena no sagatavošanās darbībām, tomēr tā neietekmēs pārskatīšanas rezultātus. Tā veic nepieciešamās izmaiņas 2003. gada reformās un palīdz rosināt diskusiju par nākotnes prioritātēm lauksaimniecības jomā.

Komisija savā paziņojumā „Gatavojoties KLP reformas „veselības pārbaudei””² iezīmē galvenos virzienus vairāku KLP elementu pielāgošanai. Šie pielāgojumi nenozīmē fundamentālu reformu, bet ir domāti, lai ES lauksaimniecībai palīdzētu pielāgoties strauji mainīgas vides apstākļiem. Pamatojoties uz publisku dialogu ar ieinteresētajām personām un patlaban uzsākto ietekmes analīzi, Komisija 2008. gada pavasarī iesniegs atbilstīgus priekšlikumus.

Lai veicinātu šo dialogu, Komisija plāno organizēt divus seminārus ar ieinteresētajām personām², kuri dos iespēju aizsākt šā paziņojuma publisku apspriešanu.

² 2007. gada 6. decembris un 2008. gada 11. janvāris.